

Vyřizuje: Zuzana Freitas Lopesová
asistentka poslankyně
PhDr. Olgy Richterové, Ph.D.
richterovao@psp.cz
tel. 776 278 860

Datum: 22.1. 2019

Vážený pan
Mgr. Radek Vondráček
předseda Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky

PSP ČR
Sněmovní 4
118 26 Praha-Malá Strana

Nesouhlas s odpovědí na písemnou interpelaci

Vážený pane předsedo,

v souladu s ustanovením § 112, odst. 4 a násl. zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, se na Vás jako poslankyně zvolená za Českou pirátskou stranu obracím s nesouhlasem s odpovědí na písemnou Interpelaci předsedy vlády ze dne 30. 11. 2018 ve věci řešení sociálně vyloučených lokalit a akutních problémů sídliště Janov, č.j. 35977/2018-KPV-2

Žádám Vás o zařazení písemné interpelace na pořad nejbližší schůze Poslanecké sněmovny.

S úctou

PhDr. Olga Richterová, Ph.D.
místopředsedkyně Výboru pro sociální politiku PSP ČR

Přílohy 2: Odůvodnění, Seznam doplňujících dotazů

Odůvodnění nesouhlasného stanoviska s odpovědí na interpelaci předsedy vlády ve věci řešení sociálně vyloučených lokalit a akutních problémů sídliště Janov

- 1) **V odpovědi na straně 1 ve 2. odstavci uvádíte: „dosavadní snahy o řešení nepříznivé situace cestou přípravy věcného záměru zákona o sociálním bydlení opakovaně selhaly. Jedním z hlavních důvodů byl přitom záměr uložit obcím povinnost sociální bydlení zajistit.“**

Bydlení je jednou ze základních potřeb člověka a to, jakým způsobem ji dokáže stát naplňovat, je signifikantním ukazatelem vyspělosti společnosti, ale také (dle RIA o sociálním bydlení v ČR) „významným indikátorem funkčnosti politických, ekonomických a sociálních systémů státu. Právo na bydlení je historickým aktem mezinárodního práva již od roku 1948, kdy Organizace spojených národů přijala Všeobecnou deklaraci lidských práv⁷¹. Ta v článku 25 konstatuje, že každý má právo na přiměřenou životní úroveň, jejíž součástí je právě určitá úroveň v oblasti bydlení.“

Právo člověka na takovou životní úroveň, která mu zajistí zdraví, dostatečnou výživu, šatstvo a byt, je ale zakotveno i v řadě dalších mezinárodních i národních dokumentů (Úmluva o právech dítěte, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech OSN, Evropská sociální charta, Listina základních práv a svobod), k nimž se Česká republika hlásí a které z toho plyne závazek podnikat odpovídající kroky a přijímat taková opatření, aby zajistila uskutečnění tohoto práva pro své občany.

Právo na bydlení jistě nelze chápat absolutně, ale mám za to, že ve vyspělé společnosti by mělo být běžně dostupné zejména pro zvláště zranitelné osoby a osoby ohrožené chudobou a/nebo sociálním vyloučením, a to bez ohledu na to, ve které obci trvale žijí. Lze však tohoto stavu dosáhnout jiným způsobem, než vytvořením nové právní normy?

Doplňující dotazy:

- **Kdo z Vaší vlády, kdy a jakým způsobem jednal s obcemi o připravovaném zákoně o sociálním bydlení?**

- 2) **Na straně 1 v odstavci 3. uvádíte: "Obce by při plošné aplikaci zákonné povinnosti nemohly uplatňovat vlastní přístupy k řešení sociálního bydlení a smysluplně reagovat na místní podmínky a zvyklosti."**

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů (RIA): zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení (dále jen Zpráva, zdroj <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121329>) uvádí: „V současné době žádný právní předpis (lex generalis) ČR jasně neupravuje oblast sociálního bydlení. Sociální bydlení není regulováno ani definováno žádným jiným závazným či koncepčním materiálem, který by vymezoval obsah pojmu sociální bydlení, povinné subjekty

pro realizaci sociálního bydlení, vymezení povinností při financování sociálního bydlení a cílové skupiny sociálního bydlení.“

Protože pojem sociální bydlení není nikde vymezen, přistupují města a obce k realizaci bydlení pro potřebné s různou měrou kreativity. Práva a povinnosti se tak pro občany liší dle místa trvalého bydliště, což často vede k sestěhovávání sociálně znevýhodněných skupin obyvatel do některých lokalit. Nadměrnou zátěží těchto lokalit mohou vznikat nové sociálně vyloučené oblasti se zvýšenou koncentrací negativních jevů se sociálním vyloučením spojených.

Zpráva rovněž v tabulce dopadů uvádí, že vstup do systému sociálního bydlení je dobrovolný, není tedy tato povinnost aplikována paušálně na 4 806 obcí. Dle Zprávy budou obce profitovat i díky jasně vymezeným finančním zdrojům na zajištění sociálního bydlení, cituji:

„Zákon o sociálním bydlení definuje povinnosti a práva obcí, které se rozhodnou vstoupit do systému sociálního bydlení, což usnadňuje situaci všem obcím v ČR. Vstup do systému sociálního bydlení je ze strany obcí dobrovolný. Vedle povinností, které narovnávají současný nevýhodný systém v této oblasti, přináší pro obce benefity prostřednictvím dotací na sociální práci a finančních a provozních dotací, které zabezpečují finanční zdroje pro sociální bydlení. Možnost poskytovat sociální bydlení mají podle navrhované právní úpravy všechny obce. Občanům obcí, které nevstoupily do systému sociálního bydlení, bude sociální bydlení zajišťovat Státní fond rozvoje bydlení (dále SFRB), právnická osoba v působnosti MMR.

To narovnává současný systém, kdy neodpovědné obce přenášejí starost o sociální potřeby svých občanů na jiné obce, které se chovají odpovědně a které jsou nuceny řešit koncentrované a intenzivní problémy sociálního vyloučení na svém území bez adekvátní podpory.“

Ze Zprávy naopak vyplývá, že by obce novým zákonem dostaly do rukou účinné nástroje k řešení palčivých sociálních problémů, aniž by ztratily klíčové kompetence.

- 3) **Na straně 1 v odstavci 4. uvádíte: „Hodnocení dopadů regulace (RIA), které bylo součástí návrhu věcného záměru zákona, obsahovalo tři varianty řešení, přičemž varianta zákonného uložení povinnosti obcím a varianta řešení prostřednictvím investičního programu na podporu sociálního bydlení tak nakonec při zvážení všech kladů a záporů obou řešení vyšla s rovnocenným hodnocením.“**

Dovoluji si upozornit, že Hodnocení dopadů regulace (RIA): sociální bydlení v České republice, které je veřejně dostupné na webových stránkách MPSV, zdroj: https://www.mpsv.cz/files/clanky/27266/Hodnoceni_dopadu_regulace_RIA_-_Socialni_bydleni_v_Ceske_republice.pdf, obsahuje 4 varianty (z nich jedna nulová), cituji:

„4.1 Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Po zvážení všech nákladů a přínosů a vyhodnocení všech dopadů se jeví jako nejvhodnější z uvažovaných řešení z hlediska dosažení cílového stavu **varianta 3**. Více viz Tabulka č. 14 – vyhodnocení variant řešení.

Jako nejméně výhodná z hlediska dosažení cílového stavu a v porovnání nákladů a přínosů včetně zhodnocení dopadů se jeví varianta 0. Varianta 1 se jeví problematická kvůli

nezajištění nároku na bydlení pro osoby, které se nacházejí v akutní bytové nouzi. Vedle sociálního a dostupného bytu bude bytová nouze řešena azylovým ubytováním, které však nevytváří nárok na získání krizového bydlení osobám, které získají osvědčení v rámci systému sociálního bydlení. Varianta 2 je méně účinná než zvolená optimální varianta 3 z důvodu realizace sociálních šetření a zjišťování bytové nouze úřady práce. Volba obcí s rozšířenou působností je vhodnější z důvodu efektivity systému i požadavků samotných měst a obcí. To, že je nejvhodnější zapojit do systému obce s rozšířenou působností, potvrzuje i souhrnná zpráva *Preference obcí a měst v oblasti společného řešení problematiky bydlení* projektu Svazu měst a obcí České republiky Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů s rozšířenou působností. Tato zpráva dokládá i velký zájem tohoto typu obcí o spolupráci v zajišťování sociálního bydlení a návazných sociálních služeb a sociální práce³⁷.

Všechny varianty kromě nulové počítají se zavedením zákonných povinností spojených se systémem sociálního bydlení pro obce, které se přihlásí do systému sociálního bydlení, a varianta řešení prostřednictvím investičního programu nebyla v této RIA vůbec hodnocena, proto nemohla vyjít s rovnocenným hodnocením. Výrazně nejlépe z hodnocení RIA uvedené na stránkách MPSV vyšla varianta č. 3 (viz tabulka v příloze č. 1 RIA - Varianty 1. a 2. mají shodně 3 plusy, varianta 3. má **sedm** plusů).

Zveřejněna byla rovněž Závěrečná zpráva z Hodnocení dopadů regulace (RIA): zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení, která je dostupná zde <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121329> a nabízí varianty řešení pouze dvě (!); 0 a 1 – tedy nepřijetí zákona a přijetí zákona.

Benefity vyplývající z přijetí zákona o sociálním bydlení jsou i dle této Zprávy neoddiskutovatelné. Cituji:

„Varianta 0

Přijetí varianty 0 bude z hlediska přínosů nevhodné, respektive žádné přínosy do oblasti sociálního bydlení nebudou.

Varianta I.

Realizací Varianty I. se zajistí realizace pozitivních změn a zavedení komplexního systému sociálního bydlení v ČR. Bude umožněno napravení problematických míst současného systému poskytování veřejné podpory do bydlení, systém bude srozumitelnější, kontrola bude efektivnější.“

Doplňující dotaz:

- **Z jakého zdroje bylo čerpáno v odpovědi, resp. v kterém dokumentu je hodnocena varianta řešení prostřednictvím investičního programu na podporu sociálního bydlení?**

4) Na straně 2 v odstavci 2. zmiňujete vznik „patnáctera“ krátkodobých priorit.

Přestože se zdá, že opatření „patnáctera“ se často kryjí s opatřeními Akčního plánu, prosím o zodpovězení doplňujících dotazů.

Doplňující dotazy:

- Jsou priority „patnáctera“ v souladu s opatřeními Akčního plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016 – 2020 nebo se jedná o nově identifikované problémy a nové návrhy opatření?
- Nezdrží realizace opatření „patnáctera“ naplňování úkolů schválených ve výše zmiňovaném Akčním plánu?

- 5) Na straně 3 v odstavci 2 píšete, že návrhy Agentury pro sociální začleňování k řešení situace v Janově (které mohou kdykoliv propuknout i v jiných sociálně vyloučených lokalitách – např. Ústí nad Labem, Chomutov a další) *„budou teprve předmětem podrobné diskuse s odborníky a dotčenými resorty.“*

Protože se jedná o akutní problém, je třeba jednat bezodkladně a vytvořit soubor nástrojů, která městům a obcím, jež se do podobné situace dostanou, pomohou tento „stav sociální nouze“ řešit.

Doplňující dotazy:

- V jakém časovém horizontu budou návrhy ASZ týkající se Janova projednány a kdo bude gestorem tohoto úkolu?

- 6) Na straně 3 v odstavci 3. uvádíte, že *„V obecnější rovině je třeba dále podporovat sociální práci. Podpora jejího kvalitního výkonu přímo v obcích je důležitá, zejména protože představitelé obcí jsou občanům nejbližší, znají nejlépe místní situaci i problémy, díky čemuž mohou poskytovat velmi účinnou, rychlou a efektivní pomoc. Efektivní pomoc obcím i jejich obyvatelům představuje i další rozvoj komunitní práce.“* a dále zmiňujete dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce určený pro Romy.

S vaším tvrzením nelze nesouhlasit – samotné zajištění bytů nestačí. Ano, je třeba podporovat sociální práci prostřednictvím kvalitních a dostupných sociálních služeb, neboť pro řadu budoucích klientů sociálního bydlení je právě tato pomoc klíčová.

Do systému soc. bydlení budou vstupovat klienti s nejrůznějšími potřebami – např. matky samoživitelky potřebující dočasné odborné sociální poradenství právního charakteru, senioři, kteří se neobejdou bez osobní asistence při hygieně, ale třeba i klienti kteří nemají potřebné kompetence k bydlení a potřebují si je důsledně vedenou sociální prací osvojit a/nebo upevnit, aby jejich návyky do budoucna nepředstavovaly možný zdroj konfliktů v sousedství. Je tedy jasné, že úspěch systému sociálního bydlení tak leží zejména na bedrech sociálních pracovníků s příslušným vzděláním dle zákona 108/2006 Sb., kterých je však zejména v oblastech s vysokou koncentrací sociálně vyloučených lokalit velký nedostatek.

Komunitní práce jistě může být podpůrným prostředkem při řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit v jasně vymezených společenstvech naplňujících znaky komunity, avšak odborný a kvalifikovaný výkon sociálního pracovníka jí nahrazovat nelze, navíc romské etnikum v sociálně vyloučených lokalitách není jedinou skupinou sociálně znevýhodněných osob; nesmíme zapomenout na seniory, rodiče samoživitele, zdravotně postižené osoby, osoby uvízlé v dluhové pasti atd. Ti všichni potřebují využívat celou škálu sociálních služeb.

S poskytováním nezastupitelných sociálních služeb však souvisí celá řada problémů: financování sociálních služeb prostřednictvím vyrovnávacích plateb, které stanovuje každý

kraj dle vlastního vzorce, ne/ochota měst a obcí spolufinancovat sociální služby a již zmiňovaný nedostatek sociálních pracovníků s adekvátním vzděláním nejen v sociálních službách, ale i ve státní správě (např. OSPOD). To vše přispívá k nedostupnosti některých sociálních služeb v jednotlivých oblastech a často k přetížení úředníků pracujících na sociálních odborech magistrátů/městských úřadů.

Přijetí zákona o sociálním bydlení by dle Hodnocení dopadů regulace (RIA) a Závěrečné zprávy výše uvedené problémy alespoň částečně řešilo, nabízí se tedy otázka, proč byla práce na této právní normě zastavena.

Doplňující dotazy:

- **Co konkrétně znamená „V obecnější rovině je třeba dále podporovat sociální práci“ pro Vaši vládu, jaké kroky budou realizovány a v jakém časovém horizontu?**
- **Jak bude zajištěna podpůrná sociální práce v případě řešení systému sociálního bydlení prostřednictvím investičního programu „výstavba“, případně z jakých zdrojů bude financována?**
- **Je si Vaše vláda vědoma problému s nedostatkem sociálních pracovníků a jak jej bude řešit?**
- **Proč není MPSV vydán jednotný metodický výklad pro stanovování vyrovnávacích plateb za sociální služby, má Vaše vláda v plánu sjednotit výši plateb?**

- 7) **Na straně 3, v posledním odstavci zmiňujete nízkou úroveň vzdělanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit a následný mezigenerační přenos chudoby. V souvislosti s dětmi, jež ve vzdělávání hendikepuje jejich sociální status, chcete věnovat zvláštní pozornost odstraňování nerovností ve vzdělávání na úrovni jednotlivých škol i krajů.**

Souhlasím s Vámi, že vzdělání a pomoc s překonáním sociálních či ekonomických překážek takto hendikepovaných dětí je zásadní pro postupnou eliminaci problémů spojených se sociálním vyloučením. Nevhodné bydlení se na školním neúspěchu podílí velkou měrou, z mnoha průzkumů vyplývá, že důstojné bydlení pomohlo řadu problémů zcela spontánně vyřešit (dostatek klidu a soukromí na učení, kvalitní spánek, zlepšení zdravotního stavu, eliminace stresu atd.).

Doplňující dotaz:

- **Jak konkrétně chce Vaše vláda řešit odstraňování nerovností na úrovni jednotlivých škol a krajů?**

- 8) **V dalším odstavci na straně 4 píšete, že je třeba pracovat průběžně „s relevantními a aktuálními daty“, která však nejsou k dispozici, resp. poskytují v současné chvíli jen omezenou a statickou informaci o situaci v dynamicky se měnící lokalitě.**

Agentura pro sociální začleňování jako odbor Úřadu vlády ČR zpracovává pro spolupracující města a obce tzv. situační analýzu, jejíž součástí jsou jak „tvrdá“ data (např. statistiky Úřadu práce) a kvalifikované odhady (např. v oblasti drogové problematiky), tak popis situace na základě sociologického výzkumu v terénu (např. shadowing, řízené rozhovory), přičemž situaci v dané lokalitě průběžně sleduje a vyhodnocuje, viz například podrobná zpráva o situaci v Janově.

Kvantitativní data však ve všech analýzách nemají stejný formát a strukturu, přičemž uváděným důvodem je, že dotčený orgán odmítl vládním úředníkům data poskytnout. Například Úřad práce dle našich zjištění často uvádí, že příslušné statistiky „nelze ze systému vyfiltrovat“.

Dále zmiňujete, že *„ke změně stavu je třeba vyjasnit kompetence ve vztahu sběru dat a jejich vyhodnocování, stejně tak i jejich systémové využití k analytické činnosti a následně lepšímu zacílení veřejných politik.“*

Doplňující dotazy:

- **Kdy a kým budou vyjasněny kompetence ve vztahu ke sběru dat a jejich vyhodnocování a nastaven mechanismus meziresortní spolupráce?**

9) V závěrečném odstavci na straně 4 zmiňujete *„resortní roztržštěnost, rozdílné názory na vhodné způsoby řešení či neochotu tyto problémy řešit“* jako *„zásadní překážku plnění právě těch nejdůležitějších úkolů“*.

Domnívala jsem se, že právě Agentura pro sociální začleňování je odborem Úřadu vlády, který svou odborností, erudicí a dlouholetými zkušenostmi garantuje, koordinuje a do jisté míry vede dialog tak, aby docházelo k postupnému komplexnímu řešení problematiky sociálního vyloučení, z Vaší odpovědi to tak ale nevyznívá.

Doplňující dotazy:

- **Jakou roli, jaké postavení bude zaujímat ASZ ve Vámi zmiňované koordinaci jednotlivých resortů při komplexním řešení sociálního vyloučení?**
- **Jakými konkrétními kroky a v jakém časovém sledu budete Vámi zmiňovanou roztržštěnost a neochotu resortů řešit?**

Zdroje:

Hodnocení dopadů regulace (RIA): sociální bydlení v České republice

https://www.mpsv.cz/files/clanky/27266/Hodnoceni_dopadu_regulace__RIA__-_Socialni_bydleni_v_Ceske_republice.pdf (poslední aktualizace stránky s odkazem 4.1.2017)

Závěrečná zpráva z Hodnocení dopadů regulace (RIA) zákon o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení

<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=121329>

Seznam doplňujících dotazů

- Kdo z Vaší vlády, kdy a jakým způsobem jednal s obcemi o připravovaném zákoně o sociálním bydlení?
- Z jakého zdroje bylo čerpáno v odpovědi, resp. v kterém dokumentu je hodnocena varianta řešení prostřednictvím investičního programu na podporu sociálního bydlení?
- Jsou priority „patnáctera“ v souladu s opatřeními Akčního plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016 – 2020 nebo se jedná o nově identifikované problémy a nové návrhy opatření?
- Nezdří realizace opatření „patnáctera“ naplňování úkolů schválených ve výše zmiňovaném Akčním plánu?
- V jakém časovém horizontu budou návrhy ASZ týkající se Janova projednány a kdo bude gestorem tohoto úkolu?
- Co konkrétně znamená „V obecnější rovině je třeba dále podporovat sociální práci“ pro Vaši vládu, jaké kroky budou realizovány a v jakém časovém horizontu?
- Jak bude zajištěna podpůrná sociální práce v případě řešení systému sociálního bydlení prostřednictvím investičního programu „Výstavba“, případně z jakých zdrojů bude financována?
- Je si Vaše vláda vědoma problému s nedostatkem sociálních pracovníků zejména v regionech se zvýšenou koncentrací SVL a jak jej bude řešit?
- Proč není MPSV vydán jednotný metodický výklad pro stanovování vyrovnávacích plateb za sociální služby v jednotlivých krajích, má Vaše vláda v plánu sjednotit výši plateb, případně v jakém časovém horizontu?
- Jak konkrétně chce Vaše vláda řešit odstraňování nerovností ve vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí na úrovni jednotlivých škol a krajů?
- Kdy a kým budou vyjasněny kompetence ve vztahu ke sběru dat o sociálně vyloučených lokalitách a k jejich vyhodnocování a nastavení mechanismus meziresortní spolupráce?
- Jakou roli, jaké postavení bude zaujímat ASZ ve Vámi zmiňované koordinaci jednotlivých resortů při komplexním řešení sociálního vyloučení?
- Jaké konkrétní kroky (a v jakém časovém sledu) podniknete v souvislosti s Vámi zmiňovanou roztržitostí a neochotou resortů řešit problematiku sociálního vyloučení?